

НЕЗБАЛАНСОВАНА ГОДІВЛЯ ТА КЛІНІЧНІ ВІДХИЛЕННЯ У СЛУЖБОВИХ СОБАК

В.П.Фасоля, доцент

В.Ф.Андрійчук, доцент

Державний агроєкологічний університет, м.Житомир

Великим попитом у населення та у кінологів спеціалізованих підрозділів нашого міста користуються собаки службових порід — німецька, кавказька вівчарка та ротвейлери. У цьому наш регіон є унікальним, оскільки містить велику кількість спеціалізованих розплідників державної і приватної форм власності, а також республіканську школу з підготовки службових собак.

Залежно від потреб, службові собаки виконують різні функції після спеціального навчання, але для цього витрачається багато часу та матеріальних ресурсів.

Проживаючи довге і активне за способом життя, дана група тварин потребує підвищеної уваги з боку ветеринарної та зоотехнічної служби, адже від цього залежить їх продуктивність, термін використання.

В останні десятиріччя чисельність собак на території України стрімко збільшилась. Зросла і кількість проблем, які вимагають невідкладного вирішення, тому що собаки протягом життя потерпають від різноманітних хвороб. Так, диспансерне обстеження 85 собак показало, що у 43 (50,8 %) були зміни окремих показників печінки та ознаки гепатодистрофії [1, 2]. Реєструється у собак і патологія системи гемопоєзу, відхилення у формених елементах крові [3]. Про це свідчать статистичні дані звітності навчально науково-дослідної клініки патології дрібних тварин ДАУ за період 1998-2002 року. Протягом даного терміну пацієнтами клініки стали 4093 пси. На інфекційну патологію захворіло 96 собак (2,3 %), паразитарну — 29,6 %, решта проходили лікування з приводу хвороб незаразної етіології (68,1 %): хвороби обміну речовин, розлади шлунково-кишкового тракту, печінки, нирок, акушерсько-гінекологічні відхилення.

Для досліджень були відібрані службові собаки (100 голів) 5-ти кінологічних структур м. Житомира.

В одній із них утримувались собаки, що проходили навчання з усіх регіонів України, решта — місцеві пси. Тварин піддавали повному клінічному дослідженню, проводили аналіз раціонів годівлі. Всі собаки, які клінічно досліджувались, годувалися супами із крупи пшеничної та ячмінної, картоплі, моркви, буряка столового, м'яса яловичини, жиру тваринного. В супи обов'язково додавали кухонну сіль за нормою.

Зібравши інформацію із усіх розплідників нами був розрахований середній раціон годівлі собак (табл.1).

Утримання собак у розплідниках індивідуальне вольєрне і відповідає стандартним вимогам. Кожна тварина має іменний інвентар, який своєчасно дезинфікується.

Одним із основних параметрів, що визначає перспективу використання службових собак, є віковий, порідний і статевий склад поголів'я.

За породним складом, більшість собак (52 %) були німецькі вівчарки, ще 28 псів — кавказькі вівчарки, решта — ротвейлери, добермани, лабрадори, спаніелі. Це пояснюється вродженими якостями окремих порід до виконання службових функцій. Так, наприклад, у караульній службі добре себе зарекомендували кавказькі вівчарки, ротвейлери, у пошуковій — німецькі вівчарки, лабрадори, спаніелі.

Більшість собак на розплідниках — кобелі (56 %), хоча самці теж користуються попитом за свій покладистий характер і відтворювальну здатність.

Для виконання службових обов'язків тварини повинні мати добру вгодованість, проте 35 % собак мали знижену масу тіла, а на окремих розплідниках таких тварин було до 70 %.

Аналіз раціону показав, що він має надлишок енергії на 45 %, білку — 8 %, жиру — 23 % та вуглеводів — на 31 % порівняно із нормою годівлі.

Але мінеральна частина раціону є недостатньою за кальцієм на 97 %, фосфором — на 70 %, натрієм — на 88 %, хлором — на 89 %.

Таблиця 1

Кормовий раціон для дорослої собаки в період спокою, ж. м. 30 кг

Склад раціону	Кількість корму, г	Міститься в раціоні												
		Енергія, кДж	Білок, г	Жир, г	Лько-перет.-вугле-води, г	Клітковина, г	Кальцій, мг	Фосфор, мг	Натрій, мг	Хлор, мг	Вітамін А, МО	Вітамін Д, МО	Вітамін Е, мг	Вітамін С, мг
Норма:		6900	135	39	279	24	7920	6600	1800	5400	3000	210	60	30
М'ясо яловичина	400	2408,0	80,8	28,0	0,0	0,0	40,0	752,0	292,0	236,0	0,0	0,0	0,8	0,0
Крупа пшенична	500	6800,0	63,5	5,5	353,0	3,5	190,0	1165,0	50,0	315,0	0,0	0,0	18,5	0,0
Овочі:														
картопля	40	136,8	0,6	0,0	7,9	0,4	4,0	23,2	11,2	23,2	0,0	0,0	0,0	8,0
морква	30	41,4	0,4	0,0	2,1	0,3	15,3	16,5	6,3	18,9	0,0	0,0	0,2	1,5
бурак столовий	30	60,3	0,5	0,0	3,2	0,3	11,1	12,9	25,8	12,9	0,0	0,0	0,1	3,0
Жир тваринний	15	563,0	0,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Сіль кухонна	15	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,9	9,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Всього міститься в раціоні		10011,40	146,045	48,525	366,22	4,47	260,4	1969,6	391,15	615,00	0,00	0,00	19,58	12,50
± до норми		3111,45	11,045	9,525	87,22	-19,53	-7659,6	-4630,4	-1408,85	-4785,00	-3000,0	-210,00	-40,42	-17,50

У великому дефіциті також в раціоні вітаміни, там вони, як і мінеральні речовини, майже відсутні. Тобто можна зробити висновок, що собаки, які піддавались клінічному огляду, утримувались на незадовільних раціонах за мінеральним та вітамінним складом.

Найбільш витривалими і міцними вважаються собаки віком 2,5-5 років, і хоча в середньому вік по розплідниках становить 4,2 роки, все ж у окремих підрозділах коливався від 6 до 10 років, що є ознакою відсутності своєчасного ремонту.

Клінічне дослідження даної групи тварин проводили згідно з діючими інструкціями. Звертали увагу на стан слизових оболонок, шкіри, лімфовузлів, кістково-опорного апарату, визначали наявність вроджених вад, аномалій, стан репродуктивних органів та шлунково-кишкового тракту.

Так, при дослідженні кольору слизових оболонок кон'юнктиви у 38 собак із 100 був виявлений анемічний колір, ще у 10 % собак — навпаки, почервоніння, характерне для запальних процесів.

Кістково-опорний апарат у службових собак має бути добре розвиненим, адже це прямо зв'язане з витривалістю під час фізичних навантажень. При дослідженні у 48 % псів виявлено різнобічні порушення характерні для фосфорно-кальцієвого дисбалансу. Практично кожна друга тварина мала певну патологію, що проявлялося викривленням хребта, X-подібною постановою тазових кінцівок, зближеністю грудних кінцівок, шероховатістю реберного каркасу, карієсом.

Одним із показників здоров'я собак вважається стан шерстного покриву. У хворих тварин шерсть змінена, подібні відхилення ми спостерігали у 50 % собак. Характерні зміни шерсті були у вигляді затримки линьки, зрідження шерстного покриву, наявності alopecій, розчісів на шкірі.

Активний спосіб життя вимагає у службових собак здорової серцево-судинної системи. При аускультатції серця нами виявлено відхилення у вигляді аритмій (17 % собак), ще у 3 собак аускультувались шуми в серці, характерні для клапанної недостатності.

Патологія шлунково-кишкового тракту у собак зустрічається досить часто, страждають на неї і собаки службових розплідників.

Нами виявлено різнобічні порушення роботи даної системи, зокрема, у 11 % собак це періодичні проноси в кишковик, зрідка — напади блювоти зранку.

При пальпації хворі тварини мали більшову чутливість в області шлунку, закрепи, незначно збільшену печінку.

Звертає увагу на себе той факт, що у 12 % собак виявлено ознаки гормонального розладу, зокрема, це стосується щитоподібної залози. Збільшення органу, притаманне для гіпотиреозу I — II ступеня, поєднувалось зі специфічними проявами: низькорослістю, енофтальмом, зміною шерстного покриву, що може бути наслідком утримання тварин в зоні йодної недостатності.

Поверхневий аналіз стану відтворювальної здатності дослідженого поголів'я вказує на серйозність даної проблеми у розплідниках. Фактична відсутність ремонтного молодняка, висока смертність цуценят в ранньому віці, часті аборти у самиць свідчать про наявність порушень у їх годівлі та догляді та акушерсько-гінекологічних проблемах хронічного характеру. Так, із 44 самиць у 10 тварин анамнестичні дані свідчать про порушення статевого циклу, ще у 12 особин вагітність закінчувалась мертвонародженнями цуценятами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Показники диспансеризації собак службових порід./ Фасоля В.П., Дикий О.А./ / Вісник Білоцерківського державного аграрного університету. — Винук 23. — Біла Церква, 2003. — С.206-207.

2. Показники гемопоезу та функції печінки у собак службових порід / В.І.Головаха, Л.М.Соловійова, О.А.Дикий, В.П.Фасоля // Вісник Білоцерківського державного аграрного університету, — Випуск 16 — Біла Церква, 2001р. — С.46-51

3. Інформативність окремих показників для діагностики патології печінки і нирок у собак / О.А.Дикий, В.І.Головаха, В.П.Фасоля, Л.М.Соловійова // Вісник Білоцерківського державного аграрного університету, — Випуск 11 — Біла Церква, 2000р. — С.32-37.

4. Структура хвороб собак у м. Житомирі /В.П.Фасоля, // Вісник Білоцерківського державного аграрного університету, — Випуск 16 — Біла Церква, 2001р. — С.32-37.